

พื้นที่ สภาวะของจิตใต้สำนึก

The State of Subconscious Mind

สุนันทา ผาสมวงศ์

Sunanta Phasomwong

อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

meen190@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยการสร้างสรรค์เรื่อง พื้นที่ สภาวะของจิตใต้สำนึก มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากประสบการณ์อันเลวร้ายเมื่อครั้งวัยเยาว์ของผู้วิจัยที่เคยได้รับจากครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่หย่าร้าง การพลัดพรากจากบุคคลที่รักเป็นเวลานาน สิ่งเหล่านี้มีผลต่อจิตใจและการแสดงออกของพฤติกรรมในปัจจุบัน ก่อเกิดความทุกข์ ประสบการณ์นั้นนำมาสู่แรงบันดาลใจและเพื่อสร้างสรรค์ผลงานสื่อผสมจิตวางด้วยวัสดุ ลวด แสดงออกผ่านรูปแบบกึ่งนามธรรมโดยใช้กลวิธีทางทัศนศิลป์คือ เส้นจากวัสดุ นำมาผ่านกรรมวิธีการ ถัก ตัด ประสานจนทับซ้อน ก่อเป็นรูปทรงคล้ายบางส่วนของร่างกายมนุษย์ แสดงถึง สภาวะของจิตใต้สำนึก ติดตั้งในพื้นที่เฉพาะโดยมีวิธีดำเนินการสร้างสรรค์ โดยการรวบรวมข้อมูลจากแรงบันดาลใจเบื้องต้น ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง และอิทธิพลจากผลงานศิลปกรรมนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความชัดเจนของแนวเรื่อง รูปทรงสัญลักษณ์ และเทคนิคกลวิธี สร้างสรรค์โดยใช้ทัศนธาตุ วัสดุกลวิธี หลักการทางทัศนศิลป์ และสุนทรียศาสตร์ศิลป์ เพื่อตอบสนองแนวความคิดเกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเฉพาะตน

ผลงานสร้างสรรค์ที่ประกอบในวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้ได้มีการนำไปเผยแพร่ตีพิมพ์โดยการนำเสนอโครงการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ 2 ใน 3 ชั้นของผลงานสร้างสรรค์ในวิจัยครั้งนี้ ได้รับพิจารณาให้ได้รับรางวัลเกียรติยศอันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทผลงานสื่อผสม ชื่อผลงาน “The Suffering” ในการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 62 ประจำปี 2559 และรางวัลเกียรติยศอันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทผลงานสื่อผสม ชื่อผลงาน “ความทุกข์” ในการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 63 ประจำปี 2560 ตามลำดับ โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์

ผลการวิจัยสร้างสรรค์ พบว่าการใช้ทัศนธาตุเส้นลวด มาถัก ตัด ประสาน เกิดเป็นรูปทรงที่คล้ายกับร่างกายมนุษย์ที่มีลักษณะห้อยย้อยจากเพดานทั้งน้ำหนักลงสู่ส่วนล่างในรูปแบบกึ่งนามธรรมติดตั้งด้วยรูปแบบศิลปะการจัดวาง ในพื้นที่เฉพาะ สามารถสื่อความหมาย ถึง ความทุกข์ ที่มาจากสภาวะจิตใต้สำนึก ภายใต้กรอบแนวคิดอันเกิดจากแรงบันดาลใจประสบการณ์ส่วนตัว ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกผ่านสื่อวัสดุ และกลวิธี กลายเป็นผลงานสร้างสรรค์ร่วมสมัยที่มีความเป็นอัตลักษณ์ มีคุณค่าทางความงาม เป็นการค้นพบใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะตน

คำสำคัญ: จิตใต้สำนึก เส้น วาดเส้น กึ่งนามธรรมพื้นที่

Abstract

The objective of project, *the state of subconscious mind* consisted of two purposes, which were 1) to study the effects of a bad experience when the creator

was young who had received from the broken family, divorced parents, controversy and separation from the beloved for a long time. Those things had effect on the mind and the expression of current behavior caused to inspiration. And 2) to create works of mixed media installations that expressed via semi-abstract form through Visual arts techniques: drawing mixed woven material lines. Until overlapping material as the forming was like a human body that represents suffering install in specific areas.

The operation of this creation was collected field data from primary inspiration, documentary data and influence from creative art work. The data was clearly analyzed in order to find out theme, form, technique, and process through visual element and visual principle to satisfy of concept and specially character for 1 piece.

The result of this creation was found that using visual elements which was used black lines to woven, bending and solder, caused form that was similar to the human body. The feature was hanging from the ceiling, and leave weight into the bottom in a semi-abstract form, installing in specific area. That could mean that the suffering under the framework that consisted of personal experience inspired. It conveyed ideas, feelings through materials and techniques. Then it became a contemporary creation that has its own identity and aesthetic value. This creation also brought about the new particularly appearance.

Keywords: Subconscious Mind, Suffering, Lines, Drawing, Semi-Abstract, Space

ความเป็นมาและความสำคัญในการสร้างสรรค์

ประสบการณ์ คือ เรื่องราวหรือสิ่งที่เคยรับรู้และสัมผัส แต่ละคนจะมีการรับรู้และพบเจอกับประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ตามการเลี้ยวดูหลอหลอม ของครอบครัว สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ ประสบการณ์ จะถูกสั่งสมไว้อยู่ภายในจิตใจ และสิ่งเหล่านี้อาจเป็นผลของการแสดงออกของพฤติกรรมในปัจจุบันก็เป็นได้ เพราะฉะนั้นการที่คนจะแสดงพฤติกรรมจำเป็นอย่างที่ต้องมีบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นภายใน แล้วส่งผลสู่ภายนอก ดังคำกล่าวของ นักจิตวิทยา ซิกมันด์ ฟรอยด์ ที่ได้กล่าวไว้ หมายถึง คนเรามีจิตใจอันอยู่นอกเหนือความรู้สึกนึกคิดของเราในปัจจุบัน และพบว่าจิตใจส่วนนี้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของเรา (ประมวญ ดิฉินสัน, 2524)

ประสบการณ์ที่พบเจอบางครั้งอาจเกิดจากผู้คนสังครบข้าง เหตุการณ์ที่พบเจอในชีวิตประจำวัน ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อจิตใจ ไม่เว้นเรื่องราวของ ครอบครัว บุคคลที่รัก ไม่ว่าจะเป็นการดูแลเอาใจใส่ ไม่ได้รับความสำคัญในโอกาสต่างๆ ความรู้สึกเหล่านั้นอาจทำร้ายและบั่นทอนจิตใจสะสมไว้นานด้วยวันเวลาอันยาวนาน เมื่อเหตุการณ์เหล่านั้นเป็นอดีตความรู้สึกที่เคยเกิดขึ้นจะยังคงซ่อนอยู่ภายในจิตใจตลอดเวลาซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อสภาพจิตใจและการแสดงออกของพฤติกรรม เช่นเดียวกับภาพประสบการณ์ในอดีตของผู้วิจัย ซึ่งมีผลต่อความคิด ความรู้สึกและส่งผลต่องานวิจัยสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ นั่นคือ ภาพ

ประสบการณ์ที่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับครอบครัวในครั้งวัยเยาว์ เหตุการณ์ที่เคยพบเจอในอดีตการพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักเป็นเวลายาวนานเสี่ยงของการทะเลาะวิวาทของบิดา และมารดาขว้างปาข้าวของเครื่องใช้ที่ตกกระทบกับอะไรบางอย่างดังกังวานทั่วทั้งบ้าน ด้วยความตกใจกลัว ทำให้ต้องหลบพร้อมน้ำตาและเผชิญกับความกลัวและในความมืดนั้น แว่เสียงสะท้อนค่อยๆ ดังขึ้น บาดลึกกรีดดวงใจที่บริสุทธิ์ให้มืดด้วยสีดำ เสียงร้องไห้คร่ำครวญของมารดาและพี่สาวที่ข้างใบบุ สัมผัสความร้อนที่ลำตัวโดยการกอดรัดของพี่สาวความเจ็บทางกาย คือ บิดา มารดา กระชากแขนด้วยอารมณ์ความโกรธ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน และภาพประสบการณ์สุดท้ายที่ไม่เคยมีวันลบเลือน คือ การหายตัวไปของบิดาเมื่ออายุได้เพียงเก้าขวบหลงเหลือไว้เพียงวัตถุและสิ่งของบางอย่างที่ผูกพัน ไม่เคยได้พบเจออีกเลย ไม่เคยมีใครเตรียมพร้อมยอมรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภาพประสบการณ์ที่พบเจอในอดีตส่งผลมาสู่ปัจจุบัน ผู้วิจัยได้รับสิ่งที่เรียกว่า ความทุกข์ ที่เกิดจากสภาวะของจิตใต้สำนึก ทับถม ทับซ้อน ด้วยกาลเวลา จากเหตุการณ์ที่เคยพบเจอในอดีต ไม่ว่าจะเป็นการดูแลเอาใจใส่ การให้ความสำคัญในโอกาสต่างๆ การถูกทอดทิ้งเพียงลำพังความหวาดกลัวต่อผู้คนรอบข้าง ความรู้สึกเหล่านั้นคอยที่จะทำร้ายและบั่นทอนจิตใจ เมื่อใดที่พบเจอเหตุการณ์ วัตถุสิ่งของ ที่คล้ายกับที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ความรู้สึกนั้นจะหวนคืนกลับมา และยังคงซ่อนอยู่ภายในใจยึดติดและเหนียวรั้งให้หวนกลับไปวนเวียนอยู่กับเรื่องราวเหล่านั้นตลอดเวลา ดังทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ซึ่งเป็นทฤษฎีริเริ่มของซิกมันด์ ฟรอยด์ นักจิตวิทยาชาวเวียนนาที่กล่าวว่า จิตไร้สำนึก (Unconscious) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมากคนเราอาจเก็บกดความทรงจำไว้ในจิตไร้สำนึกและความทรงจำนั้นย่อมมีผลกระทบต่องานชีวิตของคนผู้นั้นต่อไปในภายภาคหน้า จิตไร้สำนึกเป็นกระบวนการที่มนุษย์จัดประสบการณ์และความทรงจำอันเจ็บปวดออกจากตนเอง เช่นการปรารถนาที่ไม่ได้รับการยอมรับในวัยเด็ก การถูกห้ามปราม การถูกลงโทษ จะเกิดความรู้สึกอีกอึดอัดทรมานใจ มีความขัดแย้งทางใจความรู้สึกเหล่านั้นจะถูกขับไปเก็บไว้ในส่วนของจิตไร้สำนึก และมักแสดงออกมาในรูปแบบของความฝัน การพลั้งปาก การละเมอ อาการโรคประสาท โรคจิต เหตุนี้เกิดจากการไม่ได้รับในสิ่งที่ปรารถนาตามความต้องการจึงเกิดการหลีกเลี่ยง หันไปสร้างจินตนาการขึ้นมาทดแทน และศิลปะเป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งจากจิตไร้สำนึกซึ่งต่อจากนี้อาจถูกแปรเปลี่ยนไปเป็นมโนคติ (Idea) อาจกล่าวได้ว่าจินตนาการนั้นอาจกลับมาสู่ความเป็นจริงได้ผ่านผลงานทางศิลปะ

จากบทความข้างต้นผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดต้องการวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ที่มีแรงบันดาลใจจากประสบการณ์ของตนเองในครั้งวัยเด็ก การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก เป็นเวลายาวนาน ความรู้สึกที่ซ่อนเร้นเปรียบดังเส้นที่วนเวียนทับซ้อนอยู่ในจิตใจ เมื่อยามหลับ เมื่อยามตื่นภาพสิ่งเหล่านั้นยังวนเวียนอยู่ในความคิด จึงต้องการถ่ายทอดความ “สภาวะของจิตใต้สำนึก” ผลจากภาพประสบการณ์ในอดีตที่ยังคงวนเวียน ยืงนานวันยังทับซ้อนก่อเกิดเป็นรูปทรงที่เป็นปมภายในจิตใจโดยแสดงออกผ่านวัสดุที่ใช้แทนค่าอารมณ์ความรู้สึกทั้งนี้เพื่อสื่อความหมายและให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สร้างสรรค์ตามแนวความคิดที่ระบุไว้เบื้องต้นแล้ว

แนวความคิด

วิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้ต้องการศึกษากระบวนการวิจัยสร้างสรรค์รูปแบบสื่อผสมด้วยวัสดุหลากหลายได้หัวข้อสภาวะของจิตใต้สำนึก ที่มีแรงบันดาลใจมาจากประสบการณ์ที่มีผลกระทบต่อจิตใจในอดีต ของผู้วิจั สะท้อนผลของการเหนียวรั้ง ยึดติดของสภาวะ จิตใจที่ได้รับจาก ประสบการณ์ ความทรงจำในอดีต เช่น การพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก ความรู้สึกผิดหวังต่อคนใกล้ชิดที่ไม่ได้รับในสิ่งที่ปรารถนา โหยหาในความรัก สิ่งเหล่านี้ถูกสะสม ดังเส้นที่หมุนวน วนเวียนทับซ้อน ซ่อนเร้น ในจิตใจ เป็นดังกรงขังในชีวิต ไม่เคยมีวันสิ้นสุดถ่ายทอดผ่านทัศนธาตุ เส้น จากวัสดุสด เป็นสื่อแทนความรู้สึกเพื่อเชื่อมโยงสู่แนวเรื่องในงานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้

ความมุ่งหมายของการสร้างสรรค์

1. เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทสื่อผสมถ่ายทอดสภาวะของจิตใจแสดงออกผ่านวัสดุเส้นลวด ที่ก่อเกิดเป็นรูปทรง สัญลักษณ์ตัดทอนแล้วจากความรู้สึกในช่วงเวลาหนึ่งของความทรงจำ โดยใช้วัสดุและกลวิธี สาน ถัก ตัด เส้นลวด ที่แสดงถึงสภาวะของจิตใจจากประสบการณ์ในอดีตของผู้วิจัย
2. เพื่อศึกษา ผลกระทบที่เกิดจากประสบการณ์ความทรงจำในอดีต สภาวะจิตใจของมนุษย์รวมถึงผู้สร้างสรรค์เองเป็นส่วนสำคัญและเกี่ยวเนื่องต่อการวิจัยสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ในครั้งนี้

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

1. ขอบเขตด้านแนวเรื่อง

วิจัยสร้างสรรค์เป็นการศึกษาแนวเรื่องที่เกิดจากการสะท้อนผลของเหตุที่เกิดขึ้นในสภาวะจิตใจของผู้วิจัยที่ได้รับจากประสบการณ์ ในครั้งวัยเด็ก เช่น การพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักยิ่ง การผิดหวังต่อคนใกล้ชิดและการไม่ได้รับในสิ่งที่ปรารถนา สิ่งเหล่านี้ถูกสะสมแทนค่าด้วยเส้นที่หมุนวน วงเวียนทับซ้อน ซ้อนเร้น เหนี่ยวรั้งในจิตใจ เป็นบ่อเกิดของความทุกข์ในชีวิตไม่เคยมีวันสิ้นสุด

2. ขอบเขตด้านรูปทรง

รูปทรงในวิจัยสร้างสรรค์เกิดจากความรู้สึกที่มีผลจากประสบการณ์ที่สะสมจากความทรงจำ มีทั้งชัดเจนและขาดหายมีผลต่อความรู้สึก เช่น รูปทรงกึ่งนามธรรม มีที่มาจากบางส่วนของร่างกายมนุษย์ เช่น หน้าอก ส่วนหัว ใบหน้า ฯลฯ เป็นรูปทรงที่ประกอบสร้างด้วยวัสดุเส้นลวด สะท้อนความเป็นตัวตนของผู้วิจัยใช้แทนค่า สภาวะของจิตใต้สำนึก ที่เป็นเหตุของภาพประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้วิจัยเอง

3. ขอบเขตด้านเทคนิค

สร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคที่เกิดจากวัสดุลวด ด้วยกรรมวิธีการถัก สาน ตัดเส้นใยโลหะ แสดงออกมาในรูปแบบศิลปะสื่อผสม รูปทรงสามมิติกับรูปแบบศิลปะการจัดวาง โดยการสร้างพื้นที่เฉพาะให้กับผลงานเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพเชื่อมโยงสู่แนวเรื่อง

วิธีการดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลภาคเอกสาร

เก็บรวบรวมข้อมูลจาก สื่ออินเทอร์เน็ต ตำรา บทความที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้ สื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางในประเทศไทย ของวิโชค มุขตามณี บทความศิลปะรูปแบบอินสตอเรชัน ในการแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 54 เอกสารเกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวทางการทำวิจัยสร้างสรรค์ สื่อประสม เชื่อมโยงกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ ความต้องการและแรงปรารถนาในจิตไร้สำนึก หลักการทางจิตวิทยาที่มีผลต่อความคิดและความรู้สึกที่เกิดจากผลกระทบของประสบการณ์ในอดีต เชื่อมโยงมาสู่แนวความคิดในการทำวิจัยสร้างสรรค์ ดังนี้

ได้ศึกษาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ซึ่งเป็นทฤษฎีริเริ่มของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ นักจิตวิทยาชาวเวียนนา ได้กล่าวว่า จิตมีลักษณะที่เป็นพลังงานเรียกว่า พลังจิต ซึ่งเป็นตัวควบคุมการกระทำ กิจกรรมต่างๆ ของร่างกายทั้งหมด แบ่งออกเป็นสามส่วน 1. จิตสำนึกหรือจิตรู้สำนึก (Conscious Mind) 2. จิตกึ่งสำนึก (Subconscious Mind) 3. จิตไร้สำนึก (Unconscious) งานวิจัยนี้จะขอกล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัย เท่านั้น คือ “จิตใต้สำนึก” (Unconscious) เป็นจิตส่วนที่คนเราอาจเก็บกดความทรงจำไว้ในจิตไร้สำนึกและความทรงจำนั้นย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตของคนผู้นั้นต่อไปในภายภาคหน้าจิตไร้

สำนึกเป็นกระบวนการที่มนุษย์จัดประสบการณ์และความทรงจำอันเจ็บปวดออกจากจิตสำนึกของตนในทัศนะเรื่องจิตไร้สำนึกก็คือ “การแปลความฝัน” (Interpretation of Dream) ซึ่ง ฟรอยด์ เชื่อว่า การที่มนุษย์เรามีความฝันเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจิตไร้สำนึกของมนุษย์มีจริงและทำงานอยู่ตลอดเวลาทั้งในยามหลับและยามตื่นในความฝัน จิตไร้สำนึกของมนุษย์อาจเสนอความคิดที่ขัดแย้งกันออกมาหรือความคิดเหล่านั้นอาจถูกเสนอออกมาในรูปของสัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งอื่น เรียกกระบวนการแทนที่สัญลักษณ์อันเป็นตัวแทนของสิ่งอื่นนี้ ว่า “การแทนที่” (Displacement) (ทศยुทธ, 2535)

จากการศึกษาบทความที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ในเรื่องของสภาวะจิตไร้สำนึกตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทำให้ทราบเหตุทางพฤติกรรมที่เกิดจากผลของการสั่งสมประสบการณ์ความทรงจำในเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกในปัจจุบัน เมื่อทำความเข้าใจในข้อมูลเอกสารงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยนั้นมีความคิดที่ต้องการแสดงออกทางพฤติกรรมผ่านผลงานทัศนศิลป์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้นออกมาเป็นรูปธรรมเพื่อสื่อความหมายตามความคิดและเพื่อให้ผลงานเกิดความสมบูรณ์มากที่สุดจึงได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในส่วนของการบทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อรูปแบบผลงานวิจัยสร้างสรรค์ คือ บทความเรื่อง ศิลปะสื่อผสมและศิลปะรูปแบบอินสตอลเลชัน ดังนี้

ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media Art) เป็นผลงานที่นำเอาศิลปะแต่ละสาขาวิชาหรือสื่อกลวิธีมาผสมผสานในงานศิลปะผลงานที่เป็นสื่อผสมแบ่งออกได้ 3 วิธี ดังนี้

1. การนำเอาศิลปะแต่ละประเภทมาผสมผสานกัน หมายถึง การนำเอาศิลปะแต่ละสาขาวิชามาผสมผสานกันเข้าเป็นงานศิลปะ เช่น การนำเอาจิตรกรรม วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ มาผสมเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืนแสดงออกด้วยอารมณ์ความรู้สึกเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียว

2. การนำสื่อแต่ละประเภทมาผสมผสานกัน หมายถึง การนำเอาสื่อด้านต่างๆ ของศิลปะมาผสมผสานกันอย่างกลมกลืน แล้วแต่ศิลปินจะสร้างสรรค์ผลงาน เช่น การระบายสีน้ำมัน การวาดเขียน วัสดุปะติดมาผสมผสานกันไว้ในงานศิลปะจะเห็นได้จากผลงานสื่อผสมแบบ 2 มิติ และสื่อผสมแบบ 3 มิติ หรือการจัดวาง

3. การนำเอากลวิธี (Techniques) มาผสมผสานกัน หมายถึง การนำเอากลวิธีแต่ละชนิดมาผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืนในงานศิลปะโดยใช้กลวิธีสื่อแต่ละชนิดที่ศิลปินค้นคว้าทดลองมาผสมผสาน เช่น การใช้สี การใช้เส้น การใช้พื้นผิว การใช้วัสดุต่างๆ มาผสมผสานกันในงาน 2 มิติ หรือผลงาน 3 มิติ ซึ่งอาจเป็นสื่อเดียวกันหรืออาจจะใช้สื่อต่างชนิดกันแล้วแต่ศิลปินจะสร้างสรรค์ (วิโชค มุกตมณี, 2545)

ศิลปะรูปแบบอินสตอลเลชัน (Installation) คือ การติดตั้งหรือการจัดวาง แต่คำว่า Installation Art หรือรูปแบบศิลปะอินสตอลเลชัน มีความหมายที่แตกต่างไปจากความหมายทั่วไปอย่างสิ้นเชิง การแปลชื่อศิลปะลักษณะนี้เป็นภาษาไทยว่าเป็นศิลปะการติดตั้งหรือการจัดวาง นั้นอาจมีผลทำให้นักศึกษาศิลปะและผู้สนใจทั้งหลายเกิดความเข้าใจผิด โดยคิดว่าเป็นการนำวัสดุและสื่อต่าง ๆ หรือผลงานทางศิลปะมาติดตั้งมาจัดวางที่ไหนแห่งใดก็ได้ ความจริงในวงการศิลปะนานาชาติจะไม่แปลคำว่า อินสตอลเลชันอาร์ต เป็นภาษาของเขา เนื่องจากว่า เมื่อแปลเป็นภาษาไทยหนึ่งแล้ว ทำให้ความหมายที่แท้จริงผิดเพี้ยนไปจากเดิม เป็นการยากที่จะหาคำศัพท์ภาษาไทยสื่อความหมายให้ตรงกับประเภทของงานรูปแบบอินสตอลเลชันได้อย่างชัดเจน นอกจากจะเรียกทับศัพท์หรือให้นิยามและคำจำกัดความมาขยายให้เป็นที่เข้าใจ ความจริงแล้ว ทุกวันนี้ก็ยังไม่มียุทธวิธีที่แน่นอนว่า ศิลปะรูปแบบอินสตอลเลชันจะเป็นไปในทิศทางใดเนื่องจากว่าศิลปินมีพัฒนาการสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแนวนี้กว้างขวางและไม่มีขีดจำกัด ศิลปะรูปแบบนี้ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นสามมิติและจะต้องมีพื้นที่ (Space) เป็นปัจจัยสำคัญที่

ศิลปินต้องเลือกสรรและทำความเข้าใจกับมันก่อนที่จะสร้างเป็นผลงานบ่อยครั้งพื้นที่ที่จะมีส่วนทำให้เกิดความคิดและความบันดาลใจแก่ศิลปินและพื้นที่นั้นๆมีความหมายอย่างไรต่อศิลปินการเลือกสรรพื้นที่ที่ต้องใช้เวลาใช้ความคิด ความเข้าใจและจินตนาการพื้นที่ที่จะสร้างสรรค์ให้เป็นผลงานศิลปะอาจจะเป็นพื้นที่ว่างเปล่าซึ่งอาจมีสภาพแวดล้อมที่ศิลปินต้องคำนึงถึงและนำมาเป็นส่วนหนึ่งของงานศิลปะอินสตอลเลชัน คือ ศิลปะที่สามารถสร้างพื้นที่เฉพาะเจาะจง (Site-Specific Installation) หรือเป็นพื้นที่แห่งไหนก็ได้พื้นที่ดังกล่าวจะต้องถูกสร้างหรือแปลสภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของงานซึ่งจะมีความหมายแตกต่างไปจากเดิมศิลปินที่ทำงานในแนวนี้น่าสนใจสิ่งต่างๆ มาจัดวางในพื้นที่เพียงเพื่อความสวยงามหรือความเหมาะสมแต่เป็นการสร้างพื้นที่ขึ้นมาใหม่ตามกรรมวิธีเทคนิคหรือการใช้สื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็นวัสดุหรือใช้วัสดุสำเร็จรูป งานจิตรกรรม ภาพถ่าย ภาพพิมพ์ ประติมากรรมหรืองานวาดเส้น นำมาสร้างสรรค์ให้เป็นงานศิลปะตามความคิด อารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการของศิลปิน ศิลปะรูปแบบนี้สามารถสร้างกับพื้นที่หลากหลายชนิด อาทิ เช่น บนผนัง บนเพดาน บนพื้นหรืออาจจะเป็นพื้นที่ห้องมุมหนึ่งมุมใดของตัวอาคารผู้ดูสามารถเดินเข้าไปในงานเพื่อสัมผัสกับความคิดของศิลปินหรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของงานได้ด้วยเช่นกัน พื้นที่สำหรับสร้างงานศิลปะแนวนี้น่าจะเป็นพื้นที่ที่ไหนแห่งใดก็ได้ที่ศิลปินมีความคิดจะนำมาสร้างงาน ซึ่งได้แก่ พื้นที่ภายในอาคาร นอกอาคาร พื้นที่ต่างๆกลางแจ้ง ในเมือง ในชุมชนหรือท่ามกลางธรรมชาติ เช่น ในน้ำ ทุ่งหญ้าหรือป่าเขาหรือแม้กระทั่งพื้นที่รกร้างไม่มีประโยชน์ทางการใช้สอยศิลปะรูปแบบอินสตอลเลชัน จะแตกต่างจากงานประติมากรรมสามมิติ ศิลปินสร้างงานประติมากรรมและนำไปติดตั้งในที่ซึ่งมีความเหมาะสมและจะคำนึงถึงแสงเงาที่ส่งเสริมให้งานดูเด่นสวยงามสื่อความหมายได้ ทั้งนี้ เป็นเพียงการติดตั้งการจัดวางงานศิลปะที่สมบูรณ์แล้วลงในพื้นที่เท่านั้น แต่ศิลปะการติดตั้งและการจัดวางนั้นจะเป็นจัดการและการสร้างพื้นที่ขึ้นมาใหม่ให้เป็นส่วนหนึ่งของงานตามแนวคิดของศิลปิน ศิลปะในลักษณะนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพและขนาดของพื้นที่ที่ศิลปินต้องแก้ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ขณะที่ยังสร้างงานให้สอดคล้องกับความคิดตลอดเวลา ศิลปะประเภทนี้มีทั้งที่ศิลปินสร้างขึ้นอย่างถาวร หรือเพียงชั่วคราวก็ได้ มีการใช้กรรมวิธีใช้วัสดุเทคนิคและวิธีการอย่างอิสระสามารถแบ่งและจำแนกตามความเข้าใจได้ดังนี้

1. ภาพพิมพ์รูปแบบอินสตอลเลชัน (Print Installation)
2. จิตรกรรมรูปแบบอินสตอลเลชัน (Painting Installation)
3. ประติมากรรมรูปแบบอินสตอลเลชัน (Sculpture Installation)
4. วิดีโอรูปแบบอินสตอลเลชัน (VDO Installation)
5. ภาพถ่ายรูปแบบอินสตอลเลชัน (Photo Installation)
6. วาดเส้นรูปแบบอินสตอลเลชัน (Drawing Installation)
7. สื่อประสมรูปแบบอินสตอลเลชัน (Mixed-media Installation)
8. ศิลปะที่เน้นการใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆในการนำเสนอรูปแบบอินสตอลเลชัน (Documentary Installation)
9. อินสตอลเลชันที่มุ่งเน้นเรื่องราวโดยตรง (Conceptual Installation) (สมพร รอดบุญ, 2551)

การศึกษาข้อมูลเอกสารเพิ่มเติมในส่วนบทความที่เกี่ยวข้องกับวิจิตรสร้างสรรค์ คือ ศิลปะสื่อผสมและศิลปะรูปแบบอินสตอลเลชันแล้วทำให้เข้าใจหลักการกระบวนการประกอบสร้างผลงานวิจิตรสร้างสรรค์ให้มีความลงตัวและตอบสนองแนวคิดได้ทั้งเรื่องของการนำวัสดุเข้ามาใช้ในผลงานวิจิตรสร้างสรรค์ การติดตั้งหรือจัดวางในพื้นที่ให้เกิดความสมบูรณ์ต่อผลงานวิจิตรสร้างสรรค์ ในครั้งนี้

1.2 ข้อมูลภาคสนาม

วิจัยสร้างสรรค์นี้ เพื่อให้ผลงานมีความสมบูรณ์สามารถถ่ายทอดความหมายความรู้สึกที่ต้องการ ดังนั้น กระบวนการศึกษาวิจัยสร้างสรรค์นี้จึงได้มีการถกเถียงตั้งแต่แนวความคิด กลวิธีรูปแบบทางศิลปะ เพื่อส่งผลให้เกิดความรู้สึกตามที่ต้องการถ่ายทอด ผู้วิจัยจึงได้มีการศึกษาข้อมูลภาคสนามที่เกิดขึ้นจริงมีผลต่อแนวความคิดของผู้วิจัยนั้นคือ ภาพถ่ายที่ถูกบันทึกไว้ของบุคคลในครอบครัวภาพเขียนที่ถูกเขียนบนที่กึ่งเรื่องราวเหตุการณ์ทางความคิดในครั้งวัยเยาว์ของผู้สร้างสรรค์และสมุดบันทึกที่เป็นวัตถุที่ใช้ในการบันทึกเหตุการณ์ด้วยตัวอักษร ถือเป็นแรงบันดาลใจแรกและมีความหมายต่อแนวความคิดในสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 1 ภาพถ่ายบุคคลในครอบครัว

1.3 อิทธิพลจากผลงานศิลปกรรม

ศิลปินที่มีอิทธิพลต่อแรงบันดาลใจเบื้องต้นในส่วนของแนวเรื่องในการสร้างสรรค์ คือ ศิลปิน ชิคารุ ชิโตะ CHIHARU SHIOTA ศิลปินหญิงชาวญี่ปุ่นและอิทธิพลทางด้านรูปแบบของผู้วิจัยจากศิลปิน ANTONY GORMLEY ศิลปินชาวอังกฤษ

อิทธิพลที่ได้รับจากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของศิลปิน ชิคารุ ชิโตะ ค้นพบว่า ผลงานดังกล่าวมีแนวเรื่องที่มีความเกี่ยวเนื่องในส่วนของสภาวะจิตใต้สำนึก ที่เกิดจากประสบการณ์ที่ศิลปินเคยได้รับจากอดีต นำสู่การถ่ายทอดในผลงานสร้างสรรค์ ผลงานแต่ละชิ้นนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อจิตใจศิลปินเช่น ความรัก ครอบครัว การพลัดพราก การสูญเสียหลายสิ่งในชีวิต ศิลปินได้เลือกสรรทัศนธาตุ เส้น ในหลักองค์ประกอบศิลป์ มาเป็นสื่อแทนอารมณ์ความรู้สึกและใช้ศิลปะรูปแบบการติดตั้งและการจัดวางมาผสม เพื่อสร้างพื้นที่ใหม่ ให้เป็นพื้นที่ที่มีความหมายใหม่และเป็นพื้นที่ของศิลปะของศิลปินเอง แนวเรื่องดังกล่าวนี้มีผลอย่างมากต่อการนำมาศึกษาเพื่อทำการวิจัยสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นการใช้วัสดุ เส้น และการจัดการกับพื้นที่ เป็นต้น

ศิลปินที่มีอิทธิพลต่อวิจัยสร้างสรรค์คนถัดมา คือ ผลงานของ แอนโทนี กรอมเลย์ (Antony Gormley) ซึ่งเป็นปฏิมากร ชาวอังกฤษ สร้างผลงานที่ลักษณะโดดเด่นในหลายรูปแบบทางประติมากรรม และนำมาผสมกับการจัดวางร่วมกับพื้นที่ในหลายลักษณะ เช่น ห้อง อาคาร หรือแม้แต่ภูมิทัศน์ พื้นที่สาธารณะ ผลงานสร้างสรรค์ของเขามีผลอย่างมากต่อ รูปแบบในการทำวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ เช่น รูปทรงการใช้ทัศนธาตุในหลักองค์ประกอบทางศิลปะ จึงได้เป็นหนึ่งในศิลปินที่ผู้วิจัยได้เลือกสรรเพื่อวิเคราะห์หาสิ่งที่เป็นองค์ความรู้เพื่อนำมาปรับใช้ในงานวิจัยสร้างสรรค์นี้

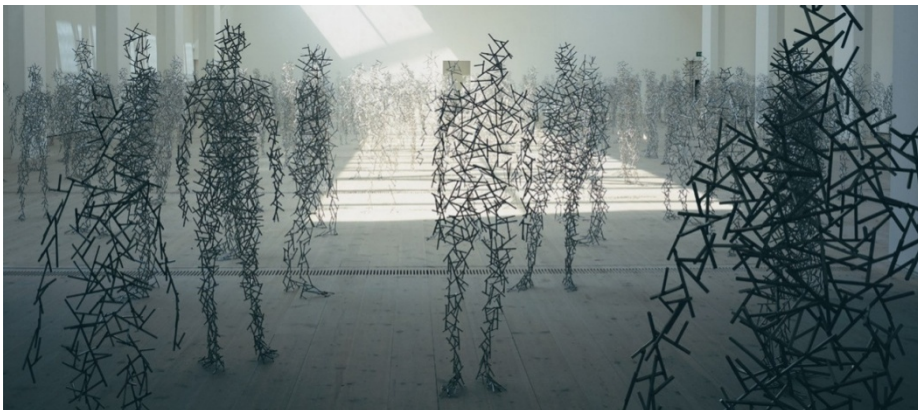

ภาพที่ 2 ผลงานของ ศิลปิน ชิคารุ “ชิโอะตะ (Chiharu Shiota)

ชื่อผลงาน: “After-the-Dream”

ขนาด: ผันแปรตามพื้นที่

เทคนิค: Mixed-media Installation

ภาพที่ 3 ผลงานของ ศิลปิน แอนโทนี กรอมเร่ (Antony Gormley)

ชื่อผลงาน: “Domain Field”

ขนาด: ผันแปรตามพื้นที่

เทคนิค: Mixed-Media Installation

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ภาพร่างผลงานจริง ตามลำดับ

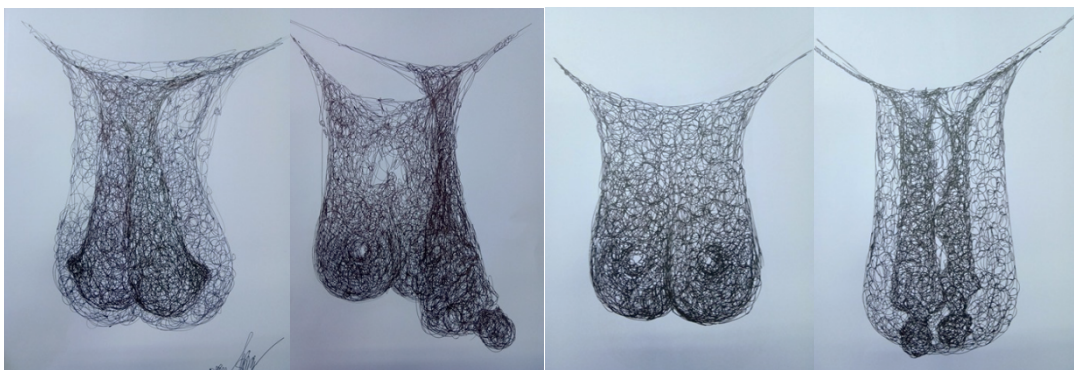
2.1 วิเคราะห์แนวเรื่อง วิจัยสร้างสรรค์ได้หยิบแนวเรื่องมาจากผลกระทบที่เกิดจากประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริงของผู้วิจัย ในเรื่องของการพลัดพรากจากบุคคลอื่นเป็นที่รักยิ่ง ความผิดหวังจากครอบครัวที่แตกร้าง พ่อแม่หย่าร้าง โหยหาในสิ่งที่ไม่เคยได้รับ ซึ่งจากการศึกษาสิ่งที่มีผลต่อจิตใจ ทำให้ค้นพบทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ นักจิตวิทยาชาวเวียนนาในเรื่อง ความปรารถนา และการแทนที่ และแนวความคิดในผลงานสร้างสรรค์ของศิลปินชาวญี่ปุ่น ชิฮารุ ชิโตะ (Chiharu Shiota) จากนั้นนำมาวิเคราะห์ขัดเกลาความคิด นำไปสู่แนวความคิดในการสร้างผลงานและเขียนวิจัยในครั้งนี้

2.2 วิเคราะห์รูปแบบ วิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ประกอบด้วยเอกสารและผลงานสร้างสรรค์ ในส่วนของผลงานสร้างสรรค์นั้นมีรูปแบบผลงานที่มีการผสมผสานสื่อสอง ชนิด ดังนี้ ในส่วนของรูปทรงทางประติมากรรม 3มิติ ที่เกิดจากการประกอบกันของเส้นลวดและนำรูปทรงเหล่านั้นมาติดตั้งและจัดวางให้เกิดความเป็นเอกภาพ ด้วย ศิลปะรูปแบบศิลปะการติดตั้งและการจัดวาง (Installation Art) ซึ่งผู้วิจัยได้มีการค้นคว้าข้อมูลในส่วนของเอกสารที่มาจากบทความ และหนังสือ นำมาวิเคราะห์ก่อนนำไปสู่การจัดทำภาพร่างและผลงานจริง ตามลำดับ

2.3 วิเคราะห์เทคนิค เทคนิคที่ปรากฏในงานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ได้มีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารและตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์ของศิลปินที่มีอิทธิพลทางศิลปกรรม คือ แอนโทนี กรอมเร่ (Antony Gormley) ศิลปินชาวอังกฤษ ที่สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบประติมากรรม และสื่อสามมิติ ด้วยวัสดุที่หลากหลาย ใช้รูปแบบนำเสนอโดยการใชพื้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของผลงานสร้างสรรค์ รวมถึง การใช้ศิลปะรูปแบบสื่อผสม คือ การสร้างผลงานรูปทรงสามมิติ ผสมกับศิลปะรูปแบบการจัดวาง นั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ข้อดีเหล่านั้นสามารถนำพัฒนาต่องานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้

3. การสร้างสรรค์ผลงาน

3.1 การจัดทำภาพร่าง เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวิเคราะห์ กำหนดภาพร่างในการสร้างสรรค์ ด้วยการวาดเส้นปากกาดำโดยไม่ได้ใส่รายละเอียดอย่างชัดเจน กำหนดเทคนิควิธีการเบื้องต้น คำนวณน้ำหนักห้หะ และรูปทรง ฯลฯ โดยใช้ทฤษฎีตามหลักองค์ประกอบศิลป์ เพื่อให้เกิดความลงตัวมากที่สุดก่อนนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจริงตามลำดับ

ภาพที่ 4 ข้อมูลผลงานภาพร่าง (Sketch Drawing)

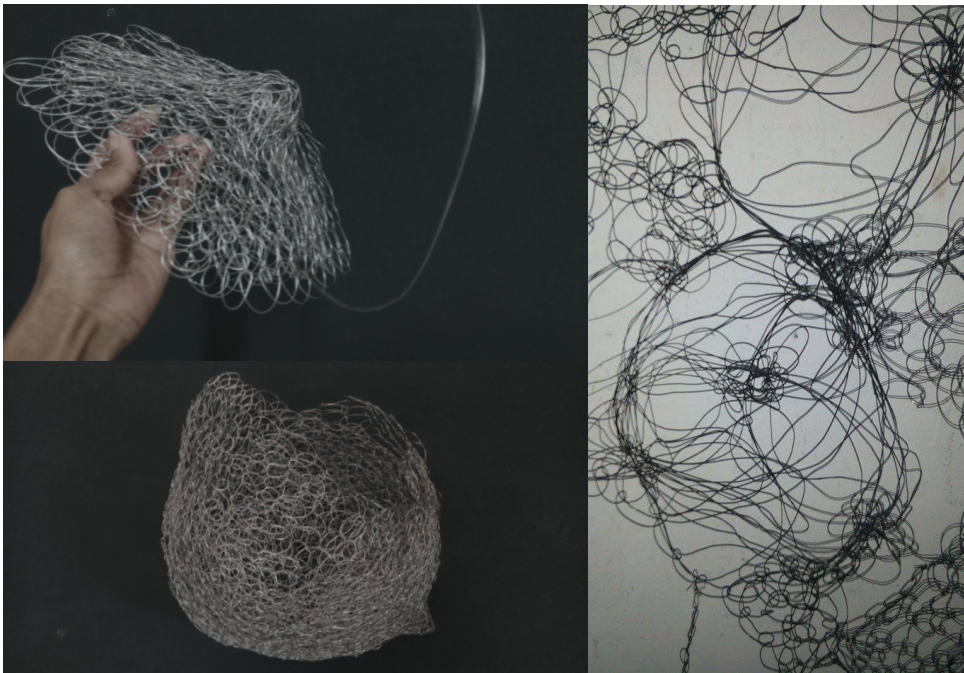
3.2 การสร้างสรรค์ผลงาน

3.2.1 วัสดุเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างสรรค์ โดยส่วนใหญ่ใช้วัสดุชนิดเดียว คือ ลวด แต่เป็นลวดชนิดอ่อน สีเงิน และสีดำ ขนาด เบอร์ 21, 22, 23, 24 ขนาดดังที่กล่าวมานี้จะมีคุณสมบัติที่ไม่แข็งมาก ควบคุมง่าย เหนียว และสามารถใช้กรรไกรตัดได้โดยง่าย

ภาพที่ 5 วัสดุ และอุปกรณ์

3.2.2 กรรมวิธีการการถัก ดัด และขึ้นรูปทรงจากวัสดุ ลวดนั้นจะใช้วิธีการขึ้นด้วยมือทั้งหมดจากลวดเส้นเล็ก จากนั้นค่อยๆ ถักที่ละเส้น ควบคุมให้เส้นมีลักษณะโค้งวน และให้มีการคล้องเกี่ยวกันไว้ ปรากฏจากการเชื่อมติดด้วยวัสดุชนิดอื่น จะเห็นได้ตามภาพ

ภาพที่ 6 การถักเส้นลวด ในรูปแบบที่แตกต่าง

ภาพที่ 7 การขึ้นรูปทรงด้วยมือและการทับซ้อนของปริมาตร เส้น

3.2.3 การประกอบสร้างรูปทรงนั้น เป็นการขึ้นรูปด้วยการถักทอ และค่อยๆ ดัดไปพร้อมกัน ให้เกิดเป็นรูปทรงที่มีในภาพร่างมากที่สุดทั้งนี้ กระบวนการดัดนั้นสามารถทำได้เลย เพราะเส้นลวดมีขนาดเล็กและไม่แข็งมากนัก ลักษณะพิเศษในการคล้องเกี่ยวของเส้นทำให้รูปทรงนั้นก่อตัวและแข็งแรง

3.3 ผลงานสร้างสรรค์และการติดตั้งผลงานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ส่วนใหญ่แล้วนั้นจะมีวัสดุลวดเป็นวัสดุหลัก และมีลักษณะของการสี อยู่ 2 สี คือ สีเงิน และ สีดำ ปราศจากการเชื่อมด้วยโลหะและกาว ผู้วิจัยใช้คุณลักษณะของเส้นโค้ง คล้องวนและเกี่ยว รัดกันด้วยเส้นใยโลหะ เพื่อเชื่อมโยงให้มีนัยยะและมีความหมายต่อผลงานวิจัยสร้างสรรค์เป็นไปตามแนวความคิดที่ได้ระบุไว้เบื้องต้น จากนั้นนำผลงานวิจัยสร้างสรรค์มาติดตั้งโดยใช้ รูปแบบศิลปะการติดตั้งและการจัดวาง ผสมโดยสร้างพื้นที่ใหม่ให้เป็นพื้นที่เฉพาะและมีความหมายต่อผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ประกอบไปด้วย 3 ชั้น ผลงานดังนี้

ภาพที่ 8 ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ชื่อ The state of the suffering
ติดตั้งแบบแขวนลอย ชั้นที่ 1

3.4 การวิเคราะห์ผลงาน ผลงานวิจัยสร้างสรรค์นี้ แต่ละชิ้นงานได้มีการพัฒนาจากผลงานที่เสร็จทีละชิ้น โดยพิจารณาจาก เหตุของรูปทรงที่ปรากฏ ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละชิ้นของผลงาน ล้วนแล้วเกิดจากความต้องการให้เกิดเป็นเอกภาพมากที่สุดโดยใช้หลักทางองค์ประกอบศิลป์ แนวเรื่อง เป็นเกณฑ์ในการประเมิน เช่น คำน้าหนัก รูปทรง การจัดวาง เป็นต้น เมื่อผู้สร้างสรรค์ได้ค้นพบในข้อที่เป็นปัญหาก็ได้ปรับใช้ในชิ้นถัดไป

ภาพที่ 9 ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ชื่อ The Suffering 2016
โดยการติดตั้งแบบแขวนลอย ชั้นที่ 2

ภาพที่ 10 ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ชื่อ ความทุกข์ 2017
โดยการติดตั้งแบบแขวนลอย ชั้นที่ 3

4. ขั้นตอนการเผยแพร่ผลงาน

4.1 การแสดงนิทรรศการผลงานวิจัยสร้างสรรค์ โดยการจัดส่งผลงานวิจัยสร้างสรรค์เข้าร่วมประกวดโครงการจัดประกวดผลงานศิลปกรรมในระดับชาติ เช่น การประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 62 และ ครั้งที่ 63 โดยได้รับการพิจารณาให้ได้รับรางวัลเกียรติคุณอันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทผลงานสื่อผสม ในปี 2559 และ 2560 ตามลำดับ นอกเหนือจากนี้ ได้จัดส่งผลงานเข้าร่วมในนิทรรศการต่างๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานวิจัยสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

4.2 การเขียนเอกสารประกอบการสร้างสรรค์ ตามรูปแบบวิจัยสร้างสรรค์กลุ่มศิลปกรรมศาสตร์ ทัศนศิลป์

สรุปผล การศึกษาและข้อเสนอแนะ

วิจัยสร้างสรรค์เรื่อง พื้นที่ สภาวะของจิตใต้สำนึก สรุปผลได้ดังนี้

1. ที่มาของแรงบันดาลใจ วิจัยสร้างสรรค์นี้ มีแรงบันดาลใจเบื้องต้นจากประสบการณ์อันเลวร้ายในครั้งวัยเด็กของผู้สร้างสรรค์ที่มีผลกระทบต่อความคิดและความรู้สึกมาสู่ปัจจุบัน สาเหตุมาจากการพบเจอเหตุการณ์ที่บิดาและมารดาทะเลาะวิวาทภายในครอบครัวการขว้างปาและทำลายข้าวของด้วยอารมณ์ความโกรธ ทำร้ายร่างกายกัน สิ่งเหล่านี้ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งและฝังตรึงภายในความคิดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นนำมาสู่ครอบครัวที่แตกร้าง หย่าร้าง การพลัดพรากจากกันและขาดซึ่งความอบอุ่นประสบการณ์ที่เคยได้รับเมื่อครั้งอดีตยังคงฝังลึกทับซ้อน ทับถมเป็นปมภายในจิตใจเป็นดังความทรงจำที่คอยหลอกหลอนแม่นยำมหลับและยามตื่นคอยบั่นทอนจิตใจจนเวียนในจิตสำนึกตลอดเวลาไม่เคยลบเลือน

2. ด้านเนื้อหา/แนวความคิดผลการสร้างสรรค์แสดงลักษณะเฉพาะตนของผู้วิจัย โดยผลงานวิจัยสร้างสรรค์เป็นผลงานที่แสดงเนื้อหาและเรื่องราวที่มีความเป็นปัจเจกหรือเป็นเรื่องส่วนตัวมากเพราะเนื่องจากแรงบันดาลใจเบื้องต้นเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้วิจัย มีความละเอียดอ่อนและเฉพาะตน จากการทำความเข้าใจแนวความคิดจึงใช้กระบวนการแสดงออกของเส้น เป็นตัวแทนการถ่ายทอดทำให้ค้นพบเรื่องราวที่ค้างในความคิดโดยวาดเส้นในขณะที่ทำงานอย่างอื่นไปพร้อมด้วย ผล คือ ภาพลายเส้นจะปรากฏเป็นรูปทรงที่ตกค้างภายในจิตใจ จากนั้นผู้วิจัยได้การถักเส้นลวดโลหะให้ อารมณ์ที่เกิดขึ้นมีความคล้ายคลึงกับการวาดเส้น ก่อประสาน ทับซ้อนจนเกิดเป็นรูปทรงคล้ายร่างกายมนุษย์ในรูปแบบกึ่งนามธรรม จากนั้นนำไปติดตั้งในรูปแบบศิลปะจัดวางให้เป็นพื้นนั้นมีคล้ายกับห้องของสภาวะจิตใต้สำนึก กระบวนการสร้างสรรค์ที่ค้นพบไม่สามารถทำซ้ำได้อีก

3. วิจัยสร้างสรรค์มีความเป็นต้นแบบ ดังนี้ มีความโดดเด่นในการเลือกสรรวัสดุ คือเส้นลวดเมื่อนำมาดัด ถัก สาน ในลักษณะของเส้นที่หมุนวนทับซ้อนก่อเป็นรูปทรงคล้ายร่างกายมนุษย์รูปแบบกึ่งนามธรรมไม่เพียงเท่านั้นเส้นลวดยังมีลักษณะคล้ายกับการวาดเส้นด้วยปากกาสีดำในระนาบสองมิติมีผสมผสาน รูปทรงสามมิติ โดยการติดตั้งในรูปแบบศิลปะการจัดวาง ผลงานจึงมีความสมบูรณ์เกิดความแปลกใหม่ ผู้ชมผลงานสามารถเดินเข้าไปในพื้นที่ของผลงานสัมผัสอารมณ์ความรู้สึกถึง สภาวะของจิตใต้สำนึกตามที่ผู้วิจัยต้องการแสดงออกได้

4. ความเป็นศิลปะ (Artistic Form) ดังนี้ วิจัยสร้างสรรค์มีความงดงามทางความคิดอีกทั้งมีความงามของรูปทรงที่ปรากฏ เมื่อนำมาติดตั้งในพื้นที่อันเหมาะสมในรูปแบบศิลปะการจัดวาง (Installation Art) แล้วเกิดความเป็นเอกภาพ มีความสมบูรณ์และหากมองเข้าไปในรายละเอียดจะเห็นการประสานของทัศนธาตุเส้นลวด สีวัสดุ ถัก ดัด สาน จนทับซ้อนก่อเกิดรูปทรงเปิดเชื่อมโยงกับพื้นที่ว่าง ซึ่งเป็นความงดงามของหลักสุนทรียศาสตร์ทางศิลปะและยังสามารถสื่อความหมายให้เป็นไปตามแนวความคิดเบื้องต้นได้

5. ผลที่ปรากฏและการสื่อความหมาย วิจัยสร้างสรรค์นี้ มีเนื้อหาและเรื่องราวที่มีความเกี่ยวเนื่องต่อผู้วิจัยเองโดยตรง เนื่องจากแรงบันดาลใจเบื้องต้นเป็นผลจากประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริงกับผู้วิจัย เรื่องราวเหล่านั้นได้ถ่ายทอดออกมาในมุมหนึ่งภายในสภาวะของจิตใต้สำนึกซึ่งผลประสบการณ์เหล่านั้นได้ทับถม ทับซ้อนในความคิดจนนำมาสู่พฤติกรรมอารมณ์ความรู้สึกในปัจจุบันผู้วิจัยค้นพบว่าสิ่งไหนที่เคยขาดไปจากอดีตสามารถทดแทนได้จากการสร้างพื้นที่ขึ้นมาทดแทนจึงหันมาสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ที่ต้องการแสดงออก โดยได้มองผ่านทัศนธาตุ เส้น เป็นตัวแทนอารมณ์ความรู้สึก บางพื้นที่ของเส้นที่เกิดจากการทับถมจนหนาแน่นจะกลายเป็นมวล ปริมาตรซึ่งมีผลอย่างมากต่อความคิดเนื่องจากมวลเหล่านั้นเปรียบเสมือนก้อนบมในชีวิตที่เคยได้รับ จากนั้นผู้วิจัย ได้นำแนวความคิดเบื้องต้นและเทคนิคทางด้านศิลปะมาสร้างเป็นผลงานทัศนศิลป์ที่มีรูปทรงกึ่งนามธรรมโดยใช้เทคนิคสื่อผสมจากกระบวนการ ถัก ตัด สาน วัสดุ เส้นลวด ทับซ้อนก่อเป็นปริมาตรจากนั้นนำมาผสมกับศิลปะรูปแบบการจัดวาง (Installation Art) ซึ่งจัดอยู่ในรูปแบบสื่อผสมระหว่างรูปทรงประติมากรรมลวดและศิลปะรูปแบบการจัดวาง

อภิปรายผล ผลการวิจัยสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดข้อค้นพบใหม่ ดังนี้

ผลการสร้างสรรค์ เกิดข้อค้นพบใหม่ องค์ความรู้ใหม่ หรือนวัตกรรมใหม่ โดย วิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่แปลกใหม่สำหรับตัวผู้วิจัยเป็นอย่างมากเพราะศิลปะรูปแบบอินสตอลเลชันหรือศิลปะรูปแบบการติดตั้งหรือการจัดวาง ไม่มีมากนักในวงการศิลปะของประเทศไทยและการสร้างสรรค์ศิลปะในรูปแบบนี้ยังไม่มีการบันทึกข้อมูลยังไม่มีเขียนหรือตีพิมพ์เป็นหนังสือประกอบการเรียนมีเพียงบทความที่ถูกตีพิมพ์ใน วารสาร หนังสือแสดงผลงานทางศิลปะเท่านั้น ผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้นี้โดยการรวบรวมข้อมูลตามวารสาร หนังสือทางด้านศิลปะเพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นต่อการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ที่สุดและเป็นตัวอย่างต่อผู้ที่สนใจศึกษาศิลปะในรูปแบบอินสตอลเลชัน (Installation Art) ดังบทความที่ รศ.สมพร รอดบุญ ได้เขียนเอาไว้ในสื่อบัตรศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 54 ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดที่จะสร้างพื้นที่ใหม่ให้มีความหมายต่อผลงานสร้างสรรค์ ผู้ชมผลงานสามารถเข้าไปสัมผัสผลงานได้จริงภายในพื้นที่ของผลงาน โดยจะมีการติดตั้งโดยการจัดวางผลงานให้มีการติดกับผนัง และการแขวนจากเพดานสู่พื้นในลักษณะแขวนลอยจากพื้นห้องพอประมาณรูปทรงบางส่วนติดตั้งกับพื้นสลับไปมา และสร้างการประสานพื้นที่ของผลงานสร้างสรรค์ด้วยการสร้างบรรยากาศด้วยการจัดแสง ทั้งนี้ ต้องการให้แสงทำหน้าที่ให้เกิดเงาตกกระทบจากตัวผลงานสู่พื้น เกิดความงามตามหลักทางสุนทรียศาสตร์และมีความเป็นเอกภาพในผลงานวิจัยสร้างสรรค์ทำให้เกิดข้อค้นพบที่สำคัญในการทำงานสื่อผสมที่ทำให้ผู้วิจัยเองเกิดความเข้าใจในการใช้วัสดุ ดังนี้ 1. วัสดุจริง คือ วัสดุที่มีความหมายในตัววัสดุเอง เมื่อนำมาใช้ในผลงานศิลปะ วัสดุจะแสดงตัวตนหรือตีความหมายให้มีความเกี่ยวเนื่องและมีความหมายต่อผลงานสร้างสรรค์ โดยความหมายของวัสดุนั้นไม่เปลี่ยนจากความหมายเดิม 2. วัสดุจริงที่ใช้แทนค่าทัศนธาตุทางศิลปะ คือ ในข้อนี้วัสดุที่เลือกนำมาใช้ในวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ถึงแม้จะเป็นวัสดุจริงแต่เมื่อนำมาสร้างเป็นผลงานศิลปะแล้ววัสดุนั้นจะไม่แสดงตนและไม่ได้ให้ความหมายต่อผลงานศิลปะเป็นเพียงสิ่งที่ถูกนำมาแทนค่าเป็นทัศนธาตุเท่านั้นไม่มีความหมายต่อผลงานเลย องค์ความรู้ ความเข้าใจที่เกิดขึ้นผู้วิจัยจะนำไปพัฒนาและนำไปสร้างสรรค์ผลงานต่อไป

ผลการวิจัยสร้างสรรค์แสดงลักษณะเฉพาะตนของผู้วิจัย ดังนี้

วิจัยสร้างสรรค์นี้ ได้แสดงเนื้อหาและเรื่องราวที่มีความเป็นปัจเจกหรือเป็นเรื่องส่วนตัวมากเพราะเนื่องจากแรงบันดาลใจเบื้องต้นเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้วิจัยเองมีความละเอียดอ่อนเป็นพิเศษ ผู้วิจัยทำความเข้าใจแนวความคิดหลักจึงได้มีความคิดที่จะใช้กระบวนการเรียนรู้ทางด้านศิลปะเพื่อใช้ในการบำบัดจิตใจคือการวาดเส้น มาเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดเพื่อให้ผู้วิจัยนั้น ได้พบเรื่องราวที่ค้างในความคิดโดยวาดเส้นในขณะที่ทำงานอย่างอื่นไปพร้อมด้วย ผล คือภาพลายเส้นจะปรากฏเป็นรูปธรรมที่มีความเป็น

นามธรรม จากนั้นผู้วิจัยได้ดึงความเป็นรูปธรรมที่มีความงามทางทัศนศิลป์มาสร้างสรรค์ด้วยวัสดุที่ถูกแปรเปลี่ยนให้เป็นตัวแทนของทัศนธาตุเส้นแทนอารมณ์และความรู้สึกของผู้วิจัย จากนั้นนำไปติดตั้งและจัดวางให้เป็นพื้นที่คล้ายกับห้องของสภาวะจิตใต้สำนึก กระบวนการสร้างสรรค์ นี้ไม่สามารถทำซ้ำได้อีก

วิจัยสร้างสรรค์มีความเป็นต้นแบบ ดังนี้

ความเป็นต้นแบบในวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้ เป็นกระบวนการคิด บวกกับกระบวนการสร้างสรรค์ด้วยการผสมผสานสื่อวัสดุ เข้ากับศิลปะการติดตั้งและจัดวาง ในพื้นที่เฉพาะ ดังนั้นผลงานในวิจัยสร้างสรรค์นี้จึงมีความโดดเด่นและมีความเป็นต้นแบบ เทคนิคที่นำมาถ่ายทอดไม่ซ้ำกับผลงานของผู้สร้างสรรค์ท่านอื่น อารมณ์ที่เกิดขึ้นในเส้นจากวัสดุไม่มีการทำซ้ำได้อีกแม้แต่วิธีการสร้างสรรค์ ดังนั้น เป็นเรื่องยากหากจะมีการเลียนแบบในอนาคต

ความเป็นศิลปะ (Artistic Form) ดังนี้

วิจัยสร้างสรรค์นี้ จัดอยู่ในรูปแบบสื่อผสมอินสตอลเลชั่น (Installation Art) คือการผสมระหว่างสื่อสองมิตินำมาผสมผสานด้วยองค์ความรู้เรื่องศิลปะรูปแบบการติดตั้งและจัดวาง เมื่อรับชมผลงาน ผู้ชมจะได้พบผลงานที่มีพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของผลงาน รายละเอียดแต่ละชิ้นที่ประกอบสร้างรูปทรงนั้นมีความแตกต่างกันมีเรื่องราวที่แฝงอยู่ภายในรูปทรง ประกอบกันเป็นชุดผลงานใหญ่ ความเป็นเอกภาพ และมีความงามทางสุนทรียศาสตร์ศิลป์คือความงามที่เกิดจากทัศนธาตุ เส้น สี แสงเงา รูปร่าง รูปทรง พื้นที่ว่าง ส่วนประกอบเหล่านี้ได้ผ่านการกลั่นกรองความคิดกระบวนการสร้างจากผู้วิจัยแล้วทั้งหมด

ผลกระทบหรือปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจากสังคม หรือจากวงวิชาการ

วิจัยสร้างสรรค์นี้ เป็นผลงานที่ใช้สื่อความหมายแทนค่าความรู้สึกของผู้วิจัยมีความเป็นรูปธรรมและผู้ชมรับรู้สัมผัสได้จากการมองเห็นผลที่ปรากฏเป็นเรื่องราวส่วนตนมากกว่าการวัดค่าและประเมินผลงานสร้างสรรค์ส่วนใหญ่เป็นไปตามรสนิยมประสบการณ์การรับรู้ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ เอกสารวิจัยฉบับนี้ เป็นฐานข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษาการทำวิจัยสร้างสรรค์ ที่สื่อถึงลักษณะรูปทรงทั้งนามธรรม ซึ่งเป็นการคลี่คลายจากรูปทรงที่มีในความเป็นจริงเกิดจากสภาวะของจิตใจผสมผสานระหว่างข้อมูลจริงกับจินตนาการของผู้วิจัย ที่มีแรงบันดาลใจจากสภาวะภายในจิตใจเป็นผลจากประสบการณ์ในอดีต หากมีผู้สนใจจะค้นคว้า เพื่อทำวิจัยสร้างสรรค์ผลงานตามแนวเรื่องดังกล่าว ควรมีการปฏิบัติดังนี้

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลจริงจากสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว เช่น หลักการวิเคราะห์จิตวิทยาในเรื่องจิตใต้สำนึกและการศึกษารูปแบบผลงานทางศิลปะ
2. ควรมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลให้ลึกซึ้งและมีเป้าหมายในการสร้างสรรค์ผลงาน
3. ควรมีการศึกษาวัตถุที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้สอดคล้องกับแนวความคิดรูปแบบของผลงานและเทคนิคควรมีการศึกษาทดลองให้เกิดความชำนาญและเข้าใจก่อนที่จะนำมาเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความทุกข์ หมายถึง ความรู้สึก เป็นนามธรรม ใช้แทนคำยัดตืด ผูกขัง ไร้ซึ่งทางออก
2. พื้นที่ หมายถึง พื้นที่ของสภาวะของจิตในห้วงขณะของความคิด
3. เส้นหมายถึง วัตถุที่ใช้แทนค่าอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ภายในจิตใจของผู้สร้างสรรค์
4. สภาวะ หมายถึง ห้วงเวลาที่นึกถึงอดีต

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกร มีทรัพย์. (2542). *พื้นฐานทฤษฎีจิตวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: หญิงสาว.
- ชูลัด นิยมเสมอ. (2539). *องค์ประกอบของศิลปะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- แดง บัวแสน. (2546). *ภาวะของจิตใต้สำนึก*. ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมพร รอดบุญ. (2551). *ศิลปะรูปแบบอินสตอลเลชันอาร์ต Installation art*. บทความแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 54, 112-115.
- วิโชค มุกตามณี. (2554). *สื่อประสมและศิลปะการจัดวางในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: (มปป).
- อัฐพร นิยมาลัยแก้ว. (2548). *สาระแห่งการเปลี่ยนแปลงของชีวิต*. ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อิมหทัย สุวัฒน์ศิลป์. (2551). *เส้นผม: สายใยรักครอบครัว*. ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Chiharu Shiota. (2014). *During Sleep*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2557, จาก <http://www.chiharu-shiota.com>.
- Chiharu Shiota. *Other Side*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2557, จาก <http://www.chiharushiota.com/en/works/?y=2011>.